

SEE MORE JESUS · WANTTOSEEMORE.COM

'A e 'Eiki Kuo Tu'u Hake — Ko ha Ako Tohi Tapu KJV mo e Ngaahi Fika 'a Strong

**'AE KOLOSI, 'AE FAKAMO'ONI, MO E FOKI MAI — KO E 'UHINGA NA'E PEHĒ AI 'AE PEKIA, MO E HA
'OKU HOKO MAI**

Tokāteline Fakatui'a Fakatohitapu — Kosipeli 'o Sisū Kalaisi

LEA FAKAHU'OFA

*Ko e hā na'e pau ai ke pekia 'a Sisu? Ko e hā na'e fakamo'oni'i 'e he fonualoto 'ata'atā? Ko e hā 'e hoko
'i hono foki mai? 'Oku 'ave 'e he ako ko 'eni 'ae ngaahi fehu'i 'e tolu ko ia ki he Tohi Tapu, pea tuku ke
tali ia 'e he Tohi Tapu 'aki hono lea pē 'o'ona.*

*'Oku lāulea 'ae ako ni ki he 'uhinga na'e fie lilingi ai 'ae toto. 'Oku lāulea 'ae ako ni ki he 'aufuatu'a
hono hifo, pea mo e totongi na'e fai 'e he kolosi kiate ia. 'Oku lāulea 'ae ako ni ki he Tamai 'oku ui 'ae
'Alo ko e 'Otua mo e 'Eiki. 'Oku lāulea 'ae ako ni ki he 'Eiki Sihova na'e lea ki he 'Eiki 'o Tevita. 'Oku
lāulea 'ae ako ni ki Kalaisi kuo toetu'u mei he pekia, mo Kalaisi 'oku mo'ui 'i he kakai na'a ne
fakamo'ui. 'Oku lāulea 'ae ako ni ki hono foki mai, pea mo e fili 'oku tolonga 'o ta'engata.*

'ENI TOLU 'E FIU 'A 'ENI AKO 'O TALĪ:

1. Ko e hā na'e pau ai ke fai 'aki 'a e toto 'a e pekia 'o Sisu, 'o 'ikai ha founga 'oku ngofua ange?
2. Na'e lava fēfē 'a Tēvita ke ui 'a hono foha 'a ene 'Eiki 'i he Saame 110:1?
3. Ko e hā na'e fakamo'oni'i 'e he toetu'u, pea ko e hā 'e hoko 'i he taimi 'e ha'u ai 'a Sisu ki mui?

ANCHOR FAKATAHATAHA'ANGA

1 Timote 2:5 He 'oku taha pe 'ae 'Otua mo e fakalaloa pe taha 'i he vaha'a 'oe 'Otua mo e kakai, ko e tangata ko Kalaisi Sisu; (6) 'Aia na'a ne foaki 'e ia ia ko e totongi huhu'i mā 'ae kakai kotoa pē, 'aia 'e fakamo'oni 'i hono kuonga totonu.

KO E 'OTUA PE TAHA + KO E TAHA FAKALALAI PE TAHA 'I HE VAHA'A 'O E 'OTUA MO E TANGATA, KO E TANGATA KO SISU KALAISI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e tokotaha fakalaloa (ko e taha 'oku tu'u 'i he vaha'a 'o e ongo fa'ahi kuo mavahevahe ke ne fakafoki mai 'ae ongo fa'ahi ko ia ke nau toe fakataha) kuo pau ke kau kakato ia ki he ongo fa'ahi fakatou'osi, ka 'ikai pehē, 'e 'ikai malava ke ne fai 'a e ngāue ko e tokotaha fakalaloa. Vakai ki he me'a 'oku pehē 'e he 1 Timote 2:5 ko hai 'a e tokotaha fakalaloa: "ko e tangata ko Kalaisi Sisu." Kuo pau ke tangata 'a Sisu Kalaisi, ka 'ikai pehē, 'e 'ikai malava ke ne tu'u 'i he potu 'oku tu'u ai 'a e fānau 'a e tangata pea mate 'aki ha mate fakaetangata. Vakai ki he me'a 'oku pehē 'e he 2 Kolinito 5:19 na'e mo'oni 'i loto 'i he mate ko ia: "na'e 'i ai 'a e 'Otua 'ia Kalaisi." Kuo pau ke 'Otua 'a Sisu Kalaisi, ka 'ikai pehē, ko 'ene mate ko ha tangata 'e taha pē 'oku toe mate, 'o 'ikai ke ne 'omi ha fakamo'ui (ko e fakahaofi mei he angahala mo hono tautea) ki ha taha 'e taha. Ko e 'uhinga ia 'oku 'ikai ko ha fehu'i ta'e mahu'inga ki he kau mataotao pē 'a e tali ki he "ko hai 'a Sisu." 'Oku falala kotoa 'a e akonaki kotoa ki he fakamo'ui ki hono tali 'o e fehu'i ko ia.)

H. KO E 'UHINGA NA'E PEHĒ AI 'A E MATE — KO E HALA FAKAFOKI KI HE 'OTUA

H1. KO E PALOPALEMA, KUO FAKAHĀ FAKAHANGATONU

'Isaia 59:2 Ka ko ho'omou ngaahi hia kuo fakamavae 'akimoutolu mo homou 'Otua, pea 'i ho'omou angahala kuo ne fakafufū hono fofonga meiate kimoutolu, koe'uhi 'e 'ikai te ne fanongo,

KA KO HO'OMOU NGAHI HIA KUO FAKAMAVAE 'AKIMOUTOLU MO HOMOU 'OTUA.

Loma 3:23 He kuo fai angahala kotoa pē, pea tomui 'i he fakamālō mei he 'Otua.

HE KUO FAI ANGAHALA KOTOA PĒ, PEA TOMUI 'I HE FAKAMĀLŌ MEI HE 'OTUA.

H2. KO E HĀ 'OKU FIE MA'U AI 'A E TOTO, KA 'IKAI HA ME'A FAINGOFUA AGE

Hepelū 9:22 Pea kuo mei 'osi 'ae me'a kotoa pē 'i hono fakama'a 'aki 'ae toto 'o fakatatau ki he fono; pea ka 'ikai lilingi 'ae toto 'oku 'ikai ha fakamolemo. **[G859 aphesis ■]**

PEA KA 'IKAI LILINGI 'AE TOTO 'OKU 'IKAI HA FAKAMOLEMO.

Levitiko 17:11 He ko e mo'ui 'ae kakano ko e toto pea kuo u tuku ia kiate kimoutolu ki homou feilaulau'anga ke fai 'ae fakalelei ma'a homou laumālie; he ko e toto 'oku ne fai 'ae fakalelei ma'ae laumālie.

KO E MO'UI 'O E KAKANO 'OKU 'I HE TOTO --> KO E TOTO 'OKU NE FAI 'A E FAKALELE'I MA'A E LAUMĀLIE.

Hepelū 10:4 He 'oku 'ikai 'aupito mafai ke 'ave 'ae angahala 'e he toto 'oe fanga pulu mo e fanga kosi.

HE 'OKU 'IKAI 'AUPITO MAFAI KE 'AVE 'AE ANGAHALA 'E HE TOTO 'OE FANGA PULU MO E FANGA KOSI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Fokotu'u fakataha 'ae ngaahi veesi ni 'e tolu pea 'oku fakamatala'i ai 'e he founa kotoa 'o e ngaahi feilaulau 'i he kuonga mu'a ia ia pē. 'Oku 'i he toto 'ae mo'ui. 'Oku totongi 'aki 'ae mo'ui 'e taha 'ae angahala. 'I he ngaahi kuonga mu'a, na'e 'omi 'e he ngaahi feilaulau manu 'ae fakalelei (ko ha 'ufi'ufi fakataimi ki he angahala na'e toe fakafoki ai 'ae tu'unga 'oe tangata 'i he 'ao 'o e 'Otua) 'i he 'aho ki he 'aho, 'i ha ngaahi teau ta'u. 'Oku pehē fakahangatonu 'e Hepelū 'oku 'ikai lava 'e ha ngaahi feilaulau manu ke 'ave 'ae angahala. Ko e hā leva na'e 'uhinga ki ai 'ae ngaahi feilaulau manu kotoa ko ia? Na'e tauhi 'e he ngaahi feilaulau manu 'ae ma'u totonu 'ae fatongia angahala ke 'ikai totongi. Na'e hoko 'ae ngaahi feilaulau manu ko ha fakamanatu fuoloa mo fai tu'o lahi mo fa'ahita'u 'aho 'oku totonu ke totongi 'aki ha mo'ui. Na'e tauhi 'e he ngaahi feilaulau manu 'ae fakamanatu ko ia 'i hono tu'unga kae 'oua ke hoko mai 'ae mate 'e taha 'e lava ke totongi kakato 'ae fatongia angahala.)

H3. NGATA'ANGA 'O HONO HŪ HIFO

Filipai 2:5 Ke 'iate kimoutolu 'ae loto ni, 'aia foki na'e 'ia Kalaisi Sisu: (6) Ko ia, 'i he'ene 'i he tatau mo e 'Otua, na'e 'ikai pehē 'e ia ko ha fa'aoa ke na taha mo e 'Otua: (7) Ka na'a ne fakamasivesiva'i 'e ia ia 'o ne to'o kiate ia 'ae tatau mo e tamaio'eiki, pea fanau'i ia 'i he tatau 'oe tangata: (8) Pea kuo 'ilo ia 'i he tatau 'oe tangata, na'a ne fakamo'ulaloa'i ia, pea talangofua ki he mate, 'io, 'ae mate 'i he 'akau.

'I HE'ENE 'I HE TATAU MO E 'OTUA --> PEA FANAU'I IA 'I HE TATAU 'OE TANGATA --> PEA TALANGOFUA KI HE MATE, 'IO, 'AE MATE 'I HE 'AKAU.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Fakatokanga'i 'a e founa 'o e 'alu hifo 'i he Filipai 2:6-8. Na'e 'i he fo'i 'o e 'Otua 'a Sīsū. Na'e faka'a'au ke masiva 'a Sīsū 'i hono ongoongolelei. Na'e to'o 'e Sīsū 'a e fo'i 'o ha tamaio'eiki. Na'e to'o 'e Sīsū 'a e tatau mo e tangata. Na'e fakavaivai'i ia 'a Sīsū. Na'e talangofua 'a Sīsū. Na'e pekia 'a Sīsū. Na'e toki tākaki 'e Paula ha

ongo lea 'e ua na'e 'ikai fiema'u totonu ki he kaveinga: "'io, 'a e pekia 'o e kolosi." Ko hono lea pē na'e pekia 'a Sīsū na'e 'ikai lava fakafiemālie'i 'a Paula. Ko e founga tofu pē 'o e pekia 'a Sīsū ko e kongā ia 'o e pōini 'a Paula.)

H4. KO E TOTONGI MO'ONI NA'A NE FAI — NA'E TALA KI MU'A, PEA TOE TALA 'I MUI

‘Isaia 50:6 Ne u 'atu hoku tu'a ki he kau taa'i, pea mo hoku kou'ahe kiate kinautolu na'e fusi 'ae kava: na'e 'ikai te u fufū hoku mata mei he mā mo e 'a'anu.

NE U 'ATU HOKU TU'A KI HE KAU TAA'I --> NA'E 'IKAI TE U FUFŪ HOKU MATA MEI HE MĀ MO E 'A'ANU.

Saame 22:16 He kuo kāpui au 'e he fanga kulī: kuo 'ā'i au 'e he fakataha 'oe ngaahi angakovi: na'a nau hoka'i hoku nima mo hoku va'e. (17) 'Oku ou fa'a lau hoku hui kotoa pē: 'oku nau mamata mo siosio pau kiate au. (18) 'Oku nau tufa hoku ngaahi kofu 'iate kinautolu, mo fai 'ae talotalo ki hoku pulupulu.

NA'A NAU HOKA'I HOKU NIMA MO HOKU VA'E --> 'OKU NAU TUFU HOKU NGA'HI KOFU 'IATE KINAUTOLU, MO FAI 'AE TALOTALO KI HOKU PULUPULU.

Mātiu 27:35 Pea na'a nau tutuki ia ki he 'akau, pea nau vahevahe hono ngaahi kofu 'i he talotalo: koe'uhi ke fakamo'oni 'aia na'e lea 'aki 'e he palōfita, "Na'a nau tufa hoku ngaahi kofu kiate kinautolu, mo nau talotalo ki hoku kofutu'a."

NA'A NAU TUTUKI IA KI HE KOLOSI, 'O VAHE'I HONO NGA'HI KOFU, 'O FAI FA'AHINGA --> KOE'UHI KE FAKAHOKO AI.

Sione 19:34 Ka ko e tokotaha 'oe kau tau, na'a ne hoka'i hono vakavaka 'aki 'ae tao, pea na'e tafe leva mei ai 'ae toto mo e vai.

KO HA TAO NA'E TUI'I AI HONO VAKAVAKA --> PEA NA'E 'ALU LEVA MEI AI 'A E TOTO MO E VAI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Na'e tohi 'e Tevita fekau'aki mo e nima mo e va'e na'e vili 'i he Saame 22. Na'e tohi 'e Tevita fekau'aki mo e kau sōlia na'a nau vahevahe 'a e ngaahi kofu 'i he Saame 22. Na'e tohi 'e Tevita 'a e me'a ni ta'u 'e taha afe ki mu'a pea 'oange ha taha 'i 'Isileli ke sio ki ha tautea 'i he kolosi. Na'e 'ikai ke fakamatala 'a Tevita ki ha me'a na'e hoko kiate ia tonu. Na'e tohi 'e Mātiu 'i he ngaahi senituli ki mui, hili 'a e tautea 'o Sīsū 'i he kolosi. Na'e tohi hifo 'e Mātiu na'e fai tofu pē 'e he kau sōlia 'a e me'a na'e fakamatala'i 'i he Saame 22. 'Oku fakahaa'i 'e Mātiu 'a e 'uhinga na'e fai ai 'e he kau sōlia 'a e me'a ni: "koe'uhi ke fakamo'oni'i." Lau fakataha 'a e ongo fakamatala ni. Na'e tohi 'e Tevita 'ene fakamatala 'o sio ki mu'a, ta'e ha founga ke ne 'ilo'i ai te hoko 'a e tautea 'i he kolosi. Na'e tohi 'e Mātiu 'ene fakamatala 'o sio ki mui ki he tautea 'i he kolosi, ta'e ha founga ke ne fakafisi'i ai na'e hoko 'a e tautea 'i he kolosi.)

H5. KO E 'UHINGA 'O E PEKIA — KO HA HALA HOKO, KA 'IKAI KO HA ME'A FAKAMAMAHI

Loma 5:8 Ka 'oku fakahā 'e he 'Otua 'ene 'ofa kiate kitautolu 'i he me'a ni, lolotonga ko e kau angahala 'akitautolu, ne pekia 'a Kalaisi ma'atautolu. **[G2644 katallasso ■]** (9) Pea ka ko ia, pea 'e 'āsili 'ae fakamo'ui 'okitautolu mei he houhau 'iate ia, he kuo fakatonuhia'i 'akitautolu 'i hono ta'ata'a. (10) He kapau ne fakalelei 'akitautolu ki he 'Otua 'i he pekia 'a hono 'Alo, ka ko e ngaahi fili 'akitautolu, pea tā 'e 'āsili hotau fakamo'ui 'i he'ene mo'ui, he kuo tau fakalelei.

LOLOTONGA 'ETAU KEI ANGAHALA, NA'E PEKIA 'A KALAISI MA'ATAUTOLU --> NA'A TAU FAKALELEI'I KI HE 'OTUA 'I HE PEKIA 'A HONO 'ALO.

2 Kolinitō 5:18 Pea 'oku mei he 'Otua 'ae ngaahi me'a kotoa pē, 'aia na'a ne fakalelei 'akimautilu kiate ia 'ia Sisu Kalaisi, pea kuo ne tuku kiate kimautilu 'ae fakamatala 'oe fakalelei; **[G2643 katallage ■]** (19) Koe'uhi na'e 'ia Kalaisi 'ae 'Otua, 'o ne fakalelei 'a māmani kiate ia, 'o 'ikai lau kiate kinautolu 'enau ngaahi fai hala; pea kuo ne tuku kiate kimautilu 'ae fakaongoongo 'oe fakalelei. (20) Pea ko eni, ko e kau faifekau 'akimautilu koe'uhi ko Kalaisi, 'o hangē 'oku fakakolekole 'ae 'Otua 'iate kimautilu: 'oku mau kole ko e fetongi 'o Kalaisi, mou fakalelei mo e 'Otua. (21) He na'a ne ngaohi ia, 'aia na'e 'ikai ha'ane angahala, koe feilaulau 'i he angahala koe'uhi ko kitautolu; kae hoko ai 'akitautolu ko e mā'oni'oni 'ae 'Otua 'iate ia.

NA'E 'I HE KALAISI 'AE 'OTUA, 'O NE FAKALELEI 'AKI 'A MAMANI Kiate ia --> NA'A NE NGAOHI IA KE HOKO KO E ANGAHALA KOE'UHI KO KITAUTOLU, 'AIA NA'E 'IKAI TE NE 'ILO HA ANGAHALA.

H6. KO E NGATA 'I HE 'AKAU — KO HA FAKATĀTĀ MOTU'A NA'A NE NGĀUE'AKI Kiate ia

Nomipā 21:8 Pea na'e folofola 'a Sihova kia Mōsese, 'o pehē, Ke ke ngaohi ma'au ha ngata fakavela, 'o 'ai ia ki ha 'akau: pea 'e pehē, ko ia kuo 'ūsia, 'oka sio ia ki ai, 'e mo'ui ai ia. (9) Pea na'e ngaohi 'e Mōsese 'ae

ngata palasa ‘o ne ‘ai ia ki he ‘akau, pea na’e hoko ‘o pehē, kapau kuo ‘ūsia ha tangata ‘e ha ngata, pea sio ia ki he ngata palasa, na’e mo’ui ia.

PEA ‘E PEHĒ, KO IA KUO ‘ŪSIA, ‘OKA SIO IA KI AI.

HA VAKAI KEHE, KA KO E FO'I FAKATĀTĀ TATAU — ko e ‘akau ‘i he toafa, mo e kolosi ‘i he mo’unga

Sione 3:14 ¶ Pea hangē na’e hiki hake ‘e Mōse ‘ae ngata ‘i he toafa, ‘e pehē hono hiki ‘ae Foha ‘oe tangata ki ‘olunga: (15) Koe’uhi ko ia kotoa pē ‘oku tui kiate ia ke ‘oua na’a ‘auha ia, kae ma’u ‘ae mo’ui ta’engata. (16) ¶ He na’e ‘ofa pehē ‘ae ‘Otua ki māmani, na’a ne foaki hono ‘Alo pe taha na’e fakatupu, koe’uhi ko ia kotoa pē ‘e tui kiate ia ke ‘oua na’a ‘auha, kae ma’u ‘ae mo’ui ta’engata. (17) He na’e ‘ikai fekau ‘e he ‘Otua hono ‘Alo ki māmani ke fakamala’ia ‘a māmani: ka koe’uhi ke mo’ui ‘a māmani ‘iate ia.

¶ PEA HANGĒ NA'E HIKI HAKE 'E MŌSESE 'AE NGATA 'I HE TOAFA, 'E PEHĒ HONO HIKI 'AE FOHA 'OE TANGATA KI 'OLUNGA -- > KOE'UHI KO IA KOTOA PĒ 'OKU TUI KIATE IA KE 'OUA NA'A 'AUHA IA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo’ituitui: Ko e fehokotaki ‘i he vaha’a ‘o e Nomipa 21 mo e Sione 3 ‘oku ‘ikai ko ha fehokotaki na’e fakatupu ‘e he ako ko eni. Na’e fakahaa’i tonu mo le’o mai ‘e Sisu ‘a e fehokotaki ko eni, ‘o fekau’i ki hono tu’unga fakatāutaha ‘o’ona. Na’e ‘ikai tala ki he kakai na’e mate ‘i he toafa ke nau fakalelei ‘akinautolu. Na’e ‘ikai tala ki he kakai na’e mate ‘i he toafa ke nau loto-to’a. Na’e ‘ikai tala ki he kakai na’e mate ‘i he toafa ke nau ngāue’i ha faito’o. Na’e tala ki he kakai na’e mate ‘i he toafa ke nau SIO ki he me’a na’e hiki hake ‘e he ‘Otua ‘i he ‘akau. Ko e kakai na’e mate ‘i he toafa na’a nau sio, na’a nau mo’ui. Ko ‘eni ke puke fakataha ‘a e ongo fa’ahinga me’a ni pea vakai ki hono konga fakaofa. Ko e ngata palasa na’e hiki hake ‘i he ‘akau na’e fōtunga tatau mo e me’a tofu pē na’e fakamate ‘a e kakai na’e sio ki ai. ‘Oku fakamatala’i ‘e Paula ha mo’oni fakaofa tatau ‘o kau ki he kolosi. ‘Oku pehē ‘e Paula na’e NGAOHI ‘a Sisu ke hoko ko e angahala koe’uhi ko kitautolu, neongo na’e ‘ikai ‘ilo ‘e Sisu ‘ae angahala (2 Kolinito 5:21). Na’e hiki hake ‘a e faito’o ‘i he fōtunga tatau mo e mala’ia.)

I. KO E TAMAI TOTONU ‘OKU NE UI ‘AE ‘ALO KO E "'OTUA" MO E "'EIKI"

I1. Hepelū 1:1 Ko e ‘Otua, ‘aia na’e folofola ‘i mu’a ‘i he ngaahi kuonga kehekehe mo e ngaahi anga kehekehe ki he ngaahi tamai ‘i he kau palōfita, (2) Kuo ne folofola ‘i he ngaahi ‘aho ki mui ni kiate kitautolu ‘i hono ‘Alo, ‘aia kuo ne tu’utu’uni ke ‘a’ana ‘ae ngaahi me’a kotoa pē, ‘aia ne ne ngaohi ai foki ‘ae ngaahi maama; (3) Ko e malama ia ‘o hono nāunau, mo e tatau ‘aupito ‘o ‘ene ‘afio, pea ‘oku ne poupou hake ‘ae me’a kotoa pē ‘aki ‘ene folofola mālohi, pea kuo hili ‘ene fai ‘e ia ‘ae totongi ‘i he’etau ngaahi angahala, pea nofo hifo ia ‘i he nima to’omata’u ‘oe Fungani Mā’olunga;

KUO NE LEA MAI KIATE KITAUTOLU 'I HONO 'ALO + 'AIA NA'A NE NGAOHI 'AKI 'AE NGAOHI MĀMANI --> KO E ULO 'O HONO NĀUNAU, MO E TATAU MO'ONI 'O HONO 'ULUNGAANGA.

I2. Hepelū 1:5 He na’e pehē ‘e ia ‘anefē ki ha ‘āngelo fē, “Ko hoku ‘Alo koe, kuo u fakatupu koe ‘i he ‘aho ni?” Pea toe pehē, “Te u hoko au ko e Tamai kiate ia, pea ‘e hoko ia ko e ‘Alo kiate au?”

[G4416 prototokos ■] (6) Pea ‘i he ‘omi ‘e ia ‘ae ‘uluaki fakatupu ki māmani, na’e toe pehē ‘e ia, “Ke hū kiate ia ‘ae kau ‘āngelo kotoa pē ‘ae ‘Otua.”

HE NA'E PEHĒ 'E IA 'ANEFĒ KI HA 'ĀNGELO FĒ, "KO HOKU 'ALO KOE? --> KE HŪ KIATE IA 'AE KAU 'ĀNGELO KOTOA PĒ 'AE 'OTUA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakatāutaha: ‘Oku fai ‘e he vahefuofua ‘uluaki kotoa ‘o e tohi ‘o Hepelū ha fakamatala loloa ‘e taha. Ko e fakamatala ko eni ko hono pehē ‘oku ‘ikai ko ha ‘āngelo ‘a e ‘Alo, pea na’e ‘ikai ‘aupito ke hoko ia ko ha ‘āngelo. ‘Oku ‘aonga ke fakatokanga’i ‘a e poini ni ‘i ha ako kuo toki fakamo’oni lahi ‘e ia ki ha tokotaha ‘oku ui ko e “‘āngelo ‘o Sihova.” ‘Oku fakahingoa ‘e he lea faka-Hepelū ko e malak ha fekau. Na’e fai ‘e he ‘Alo pē ‘o e ‘Otua ‘a e fekau ko ia ‘i he ngaahi taimi ‘i he Fuakava Motu’a. Ka ‘oku ‘ikai tuku ‘e he tokotaha na’e hiki ‘a e tohi ‘o Hepelū ke faka’ilonga ‘a e ‘Alo ‘i he lakanga ‘o e kau ‘āngelo na’e fakatupu. ‘Oku fekau ‘a e kau ‘āngelo ke lotu ki he ‘Alo.)

I3. Hepelū 1:8 Ka ki he ‘Alo, ‘oku ne pehē, “E ‘Otua, ko ho nofo’anga ‘oku lauikuonga pea ta’engata: ko e tokotoko ‘o ho pule’anga ko e tokotoko mā’oni’oni ia. (9) Kuo ke ‘ofa ki he mā’oni’oni, pea fehi’a ki he angahala; ko ia ko e ‘Otua, ko ho ‘Otua, kuo ne tākai ‘aki koe ‘ae lolo ‘oe fiefia ‘o lahi hake ‘i ho kāinga.” (10) Pea, “Ko koe, ‘e ‘Eiki, na’a ke ‘ai ‘i he kamata’anga ‘ae tu’unga ‘o māmani; pea koe ngaahi langi ko e ngaue ia ‘a ho nima: (11) E ‘auha ia; ka ‘e pehē ai pe ‘a koe; ‘e faka’a’au ia kotoa pē ke motu’a ‘o hangē ko

e kofu; (12) Pea hangē ko e pulupulu te ke takatakai ia, pea ‘e fakakehe ia: ka ‘e pehē ai pe ‘a koe, pea ‘e ‘ikai ngata ‘a ho ngaahi ta‘u.”

KA KO ‘ENE LEA KI HE ‘ALO, KO HO TA‘OFI, ‘E ‘OTUA, ‘OKU TA‘ENGATA ‘O TA‘ENGATA --> KO KOE, ‘E ‘EIKI, NA‘A KE ‘AI ‘AE TU‘UNGA ‘O E MĀMANI ‘I HE KAMATA‘ANGA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: Toe lau ‘a e ngaahi lea ‘e nima ‘uluaki ‘o e Hepelu 1:8: "Ka ‘oku ne pehē ki he ‘Alo." 'Oku 'ikai ko e fakakaukau 'a e tokotaha na'e tohi 'a e tohi 'a Hepelu fekau'aki mo Sīsū 'a e kaveinga ni. 'Oku fakamatala'i 'e he kaveinga ni 'a e 'Otua ko e Tamai 'oku ne lea hangatonu ki he 'Alo. 'Oku ui 'e he 'Otua ko e Tamai 'a e 'Alo "'E 'Otua." 'Oku toe ui 'e he 'Otua ko e Tamai 'a e 'Alo "'Eiki." 'Oku toe fakamo'oni 'e he 'Otua ko e Tamai ki he 'Alo 'a e ngaahi 'o māmani mo e ngaahi langi. Kapau 'oku fie fakamamafa 'e ha taha 'oku 'ikai 'aupito ke ui 'a e 'Alo ko e 'Otua 'i he Folofola, kuo pau ke fetu'upaki 'a e tokotaha ko ia mo e veesi ni, 'a ia 'oku ui ai 'e he Tamai 'a e 'Alo ko e 'Otua.)

SIO KEHE, ME‘A TATAU — KO HA HIVA NA‘E TOHI MA‘A HA TU‘I, PEA NA‘E LAVE KI AI ‘E HE TAMAI KI HONO ‘ALO

Saame 45:6 ‘E ‘Otua, ko ho nofo‘anga ‘oku lauikuonga pea ta‘engata: ko e tokotoko ‘o ho pule‘anga ko e tokotoko mā‘oni‘oni ia. (7) ‘Oku ke ‘ofa ki he mā‘oni‘oni, pea fehi‘a ki he angahala: ko ia ko e ‘Otua ko ho ‘Otua, kuo ne tākai ‘aki koe ‘ae lolo ‘oe fiefia ‘o lahi hake ‘i ho kāinga.

‘E ‘OTUA, KO HO NOFO‘ANGA ‘OKU LAUIKUONGA PEA TA‘ENGATA --> KO IA KO E ‘OTUA KO HO ‘OTUA, KUO NE TĀKAI ‘AKI KOE ‘AE LOLO ‘OE FIEFIA ‘O LAHI HAKE ‘I HO KĀINGA.

Saame 102:25 Na‘a ke ‘ai ‘i he kamata‘anga ‘ae tu‘unga ‘o māmani; pea koe ngaahi langi koe ngaue ia ‘a ho nima. (26) ‘E ‘auha ia, ka ‘e pehē ai pe ‘a koe, ‘io, ‘e faka‘a‘au kotoa pē ia ke motu‘a ‘o hangē ko e kofu; pea hangē ko e pulupulu te ke fatufatu ia, pea ‘e fakakehe ia: (27) Ka ‘e pehē ai pe ‘a koe, pea ‘e ‘ikai hano ngata‘anga ‘o ho ngaahi ta‘u.

‘I MU‘A NA‘A KE AI ‘AE TU‘UNGA ‘O MAMANI --> KO KOE PĒ IA, ‘E ‘IKAI NGATA HO NGAHI TA‘U.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: Ko e feitu‘u eni ‘oku fai ai ha ngāue mo‘oni ‘a hono lau fakataha ha ngaahi konga tohi ‘e ua. Ko e Saame 45 ko ha hiva mali ia. Ko e Saame 102 ko e lotu ia ‘a ha tangata ‘oku ‘i he faingata‘a‘ia. ‘I he Saame 102, ‘oku fai ‘ae ngaahi lea ko ia kia Sihova, ko e ‘Otua ‘o ‘Isileli, ‘a ia na‘a ne ngaahi ‘a māmani. Na‘e tohi fakatou‘osi ‘a e ongo saame ni ‘i he ngaahi senituli kimu‘a pea toki fanau‘i ‘a Sisu ‘i Petelihema. ‘Oku hiki ‘e he Hepelu vahe 1 ‘a e ongo saame fakatou‘osi. ‘Oku fakahā ‘e he Hepelu vahe 1 ‘a e ongo saame fakatou‘osi ko e ngaahi lea ia ‘a e ‘Otua ko e Tamai. ‘Oku ngāue‘aki ‘e he Hepelu vahe 1 ‘a e ongo saame fakatou‘osi ki he Foha. Fakatokanga‘i ‘ae ngaahi faikehekehe si‘isi‘i ‘i hono fakalea ‘i he vaha‘a ‘o e ngaahi saame tefito mo hono hiki ‘i he Hepelu vahe 1. ‘Oku ‘ikai fakafufū ‘e he Tohitapu ‘a e ngaahi faikehekehe si‘isi‘i ni, pea ‘oku ‘ikai fakafufū foki ia ‘e he ako ko eni. Ko e me‘a ‘oku ‘ikai liliu ‘i he vaha‘a ‘o e ongo saame mo e Hepelu vahe 1 ko hono faka‘ilonga ‘o e tokotaha ‘oku kau ki ai ‘a e ngaahi lea.)

J. NA‘E FOLOFOLA ‘AE ‘EIKI KI HOKU ‘EIKI — KO E VELISI NA‘E FAKA‘OSI ‘AE FAKAKIKIHI

J1. Saame 110:1 Na‘e pehē ‘E Sihova ki hoku ‘Eiki, “Nofo koe ki hoku nima to‘omata‘u, kae‘oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu‘ungava‘e.” **[H113 adown ■] [H3068 Yehovah ■]** (2) ‘E fekau ‘e Sihova ‘ae tokotoko ‘o ho mālohi mei Saione: “Ke ke pule ‘i he lotolotonga ‘o ho ngaahi fili.”

NA‘E FOLOFOLA ‘A E ‘EIKI KI HOKU ‘EIKI, NOFO KOE ‘I HOKU NIMA TO‘OMATA‘U --> KAE ‘OUA KE U NGAOHI HO NGAHI FILI KO HO TU‘UNGA VA‘E.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: ‘Oku ‘i ai ‘a e ‘uhinga lahi ‘i he laine ko eni ‘e taha ‘i he Saame 110:1 ‘i he taimi ‘oku ‘uluaki lau ai. ‘I he lea faka-Pilitania, ‘oku hiki fakatou‘osi ‘a e ongo lea ko ia ko e "Lord." Ko e mata‘itohi ‘iloa taha ‘oku fakahaa‘i ai ‘a e kehekehe ko e ngaahi mata‘itohi lalahi. Ko e ‘uluaki lea ‘oku hiki ‘aki ‘a e ngaahi mata‘itohi lalahi, LORD. Ko hono ua ‘o e lea ‘oku ‘ikai hiki ‘aki ‘a e ngaahi mata‘itohi lalahi. ‘I lalo he lea faka-Pilitania, ko e ongo lea faka-Hepelū kehekehe eni. Ko e ‘uluaki lea faka-Hepelū ko e huafa fuakava ‘o e ‘Otua, ko Yehovah (H3068). Ko e ngaahi mata‘itohi lalahi ‘i he KJV ‘oku ‘uhinga ma‘u pe ki he lea faka-Hepelū ‘oku Yehovah. Ko hono ua ‘o e lea faka-Hepelū ko e adown (H113), ko ha lea ki ha ‘eiki pe pule. Ko e founa ‘o e adown ‘oku ngāue‘aki heni ‘oku lau "hoku ‘Eiki." Ko Tevita, ‘i hono tohi ‘a e Saame ko eni, ‘oku ne lekooti ‘a e ‘Otua ‘oku folofola ki ha taha ‘oku ui ‘e Tevita ko ‘ene ‘Eiki tonu. Ko eni ke fakakaukau ki he fehu‘i faingofua. Ko Tevita ko e tu‘i ia ‘o ‘Isileli. Ko hai ‘ene ‘Eiki? ‘Oku hoko ‘a e tali ke fakamanavahē‘ia ‘i ho‘o manatu‘i na‘e talaki ‘e he ‘Otua ‘e ha‘u ‘a e Kalaisi mei he fāmili tonu ‘o Tevita, ‘i he ngaahi to‘utangata ki mui. ‘Oku ‘ikai anga‘i ke ui ‘e ha tangata ‘ene makapuna tonu ko "hoku ‘Eiki.")

J2. NA'A NE FEHU'IA KINAUTOLU 'I HE ME'A KO IA 'E IA TONU, KA NA'E 'IKAI LAVA HA TAHA 'O TALI

Mātiū 22:41 ¶ Pea 'i he kei fakataha 'ae kau Fālesi, na'e fehu'i 'e Sisu kiate kinautolu, (42) 'O pehē, "Ko e hā homou loto ki he Kalaisi? Ko e foha ia 'o hai?" Pea nau talaange kiate ia, "'O Tevita." (43) Pea pehēange 'e ia kiate kinautolu, "'Oku fēfē ai hono ui ia 'e Tevita 'i he Laumālie, 'Eiki,' 'i he'ene pehē, (44) 'Na'e pehē 'e Sihova ki hoku 'Eiki, Nofo koe ki hoku nima to'omata'u, kae'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu'ungava'e"?) (45) Pea kapau 'oku ui ia 'e Tevita, "Eiki,' pea ko hono foha fēfee'i ia?" (46) Pea na'e 'ikai ha lea 'e fa'a lea 'aki 'e ha tangata kiate ia; talu mei he 'aho ko ia na'e 'ikai fa'a fehu'i 'e ha taha kiate ia.

'EIKI,' PEA KO HONO FOHA FĒFĒ'I IA? --> PEA NA'E 'IKAI HA LEA 'E FA'A LEA 'AKI 'E HA TANGATA KIATE IA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'itu'itui: Na'e 'ikai tala 'e Sisu ki he kau Fālesi 'a e tali ki he'ene fehu'i 'o'ona 'i he Mātiū 22:41-46. Na'e fehu'i 'a Sisu pea tuku 'a e fehu'i ke ta'etali. 'Oku kei ta'etali 'a e fehu'i 'o a'u mai ki he taimi ni, pea 'oku kei toe pe ha tali 'e taha 'oku fehoanaki. Ko e Kalaisi ko e foha 'o Tevita fakatatau ki he kakano. Ko e Kalaisi ko e 'Eiki 'o Tevita fakatatau ki he tu'unga na'e 'i ai ia kimu'a ke fanau'i 'a Tevita.)

J3. NA'E NGĀUE'AKI 'E PITA 'A E VESI TATAU 'I HE 'AHO NA'E KAMATA AI 'A E SIASI

Kau 'Aposetolo 2:32 Pea ko e Sisu ni kuo fokotu'u 'e he 'Otua, pea ko e kau fakamo'oni ki ai 'akimautolu kotoa pē. (33) Ko ia, 'i hono hakeaki'i 'e he nima to'omata'u 'oe 'Otua, pea 'i he'ene ma'u mei he Tamai 'ae tala'ofa 'oe Laumālie Mā'oni'oni, kuo ne hua'i hifo eni, 'aia 'oku mou mamata mo fanongo ki ai ni. (34) He na'e 'ikai 'alu hake 'a Tevita ki he langi: ka na'e pehē mai 'e ia, 'Na'e pehē 'e Sihova ki he'eku 'Eiki, Nofo koe 'i hoku nima to'omata'u, (35) Kae 'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu'ungava'e.' (36) "Ko ia ke 'ilo pau 'e he fale kotoa pē 'o 'Isileli, kuo fakanofa 'e he 'Otua 'ae Sisu ko ia, 'aia na'a mou tutuki ki he 'akau, ko e 'Eiki mo e Kalaisi."

NA'E 'IKAI HĀHAKE HAKE KI LANGI 'A TĒVITA --> KUO NGAOHI 'E HE 'OTUA 'A E SISU KO IA NA'A MOU TUTUKI KI HE KOLOSI, KO E 'EIKI MO E KALAISI.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'itu'itui: 'Oku nounou 'a e fakamatala 'a Pita 'i he Ngāue 2:29-36. 'Oku 'ikai fiema'u ha potopoto fakaesino 'e taha ki he fakamatala 'a Pita. Na'e tohi 'e Tevita 'o kau ki ha taha 'oku nofo 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otua. Na'e 'ikai 'alu hake 'a Tevita ke nofo 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otua. 'E lava ke 'alu atu ha tokotaha 'o sio ki he fa'itoka 'o Tevita, 'oku pehē 'e Pita 'i ha ngaahi veesi kimu'a. Ko ia na'e 'ikai kau 'a e saame ki he Tevita. Na'e hoko atu 'a Pita 'o fakahā 'a e tokotaha na'e kau ki ai 'a e saame. 'Oku fakahā 'e Pita 'a e tokotaha ni 'o 'ikai ha fakamolemole 'e taha: "ko e Sīsū tatau pē ko ia, 'a ia na'a mou tutuki ki he kolosi." 'Oku ui 'e Pita 'a e tokotaha ni "ko e 'Eiki mo e Kalaisi fakatou'osi.")

J4. 'OKU LEA 'A E SAAME TATAU KI HA ME'A 'E TAHA KE HU'I MAI — PEA 'OKU FOKOTU'U 'E HIPELU HA FAKAMATALA KATO'A 'I AI

Saame 110:4 Kuo fuakava 'a Sihova, pea 'e 'ikai liliu ia, "Ko e taula'eiki koe 'o lauikuonga 'i he lakanga 'o Melikiseteke."

KUO FUAKAVA 'A SIHOVA, PEA 'E 'IKAI LILIU IA --> KO E TAULA'EIKI KOE 'O LAUIKUONGA 'I HE LAKANGA 'O MELIKISETEKE.

Hepelū 5:5 Pea pehē, na'e 'ikai fakaongoongolelei 'e ia ia 'e Kalaisi, ke ne hoko ai ko e fungani taula'eiki; ka ko ia ne ne pehē kiate ia, "Ko hoku 'Alo koe, kuo u fakatupu koe he 'aho ni." (6) 'O hangē ko 'ene lea foki 'e taha, "Ko e taula'eiki koe 'o ta'engata, 'i he lakanga 'o Melekiseteke."

PEA PEHĒ, NA'E 'IKAI FAKAONGOONGOLELEI 'E IA IA 'E KALAISI --> KO E TAULA'EIKI KOE 'O TA'ENGATA, 'I HE LAKANGA 'O MELEKISETEKI.

Hepelū 7:3 Ta'eha'anetamai, ta'eha'anefa'ē, ta'ehanohohoko, kuo 'ikai ha kamata'anga 'o hono ngaahi 'aho, pe ha ngata'anga 'o 'ene mo'ui; ka kuo tatau mo e 'Alo 'oe 'Otua; pea nofo ko e taula'eiki 'o lauikuonga.

KUO 'IKAI HA KAMATA'ANGA 'O HONO NGAOHI 'AHO, PE HA NGATA'ANGA 'O 'ENE MO'UI --> PEA NOFO KO E TAULA'EIKI 'O LAUIKUONGA.

Hepelū 7:24 Ka ko e tangata ni, ko e me'a 'i he'ene tolonga 'o ta'engata, kuo ma'u 'e ia 'ae ngaue fakataula'eiki 'oku ta'eliliu. (25) Ko ia foki 'oku ne fa'a fai ai ke fakamo'ui haohaoa 'akinautolu 'oku ha'u

ki he 'Otua 'iate ia, ko e me'a 'i he'ene mo'ui ma'uaipē ke hūfaki'i 'akinautolu.

'OKU NE NOFO MA'U AI PĒ + 'OKU NE MA'U HA LAUMĀLIE TAULA'EIKI TA'EFAKATAFE'I --> 'OKU NE MĀFIMAFI KE NE FAKAMO'UI 'AKINAUTOLU 'O A'U KI HE FAKA'OSINGA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku 'i ai 'i ha saame nounou pē ha me'a lahi 'aupito. 'Oku hingo'a 'i 'e he Saame 110 ha tokotaha 'oku ui 'e Tevita ko hono 'Eiki, 'oku nofo 'i he nima to'omata'u 'o e 'Otua. 'Oku hingo'a 'i 'e he Saame 110 ha tu'i 'oku pule mei Saione mai. 'Oku hingo'a 'i 'e he Saame 110 ha taula'eiki 'o ta'engata, 'o ha lakanga 'oku motu'a ange 'i he lakanga taula'eiki 'a 'Isileli, kuo fuakava ki ai 'e he 'Otua 'aki ha fuakava 'e 'ikai toe to'o 'e he 'Otua. 'I 'Isileli 'o e kuonga mu'a, na'e tauhi 'e he lao ke māvahevahe 'a e lakanga tu'i mo e lakanga taula'eiki. Na'e 'ikai fa'a fakangofua ha tangata ke ne ma'u fakatou'osi 'a e ongo lakanga ko ia 'i he lao ko ia. 'Oku foaki 'e he Saame 110 'a e ongo lakanga fakatou'osi ki he tokotaha pē taha. 'Oku fakamoleki 'e he tohi Hepelu ha ngaahi vahe lahi 'o fakamatala'i pe ko hai 'a e tokotaha ko ia.)

K. FOKOTU'U HAKE MEI HE FA'ITOKA — PEA MO'UI 'IATE KIMOUTOLU

K1. 'A E MO'ONI TOTONU, MO E FONO NA'E TUKUATU AKI IA

1 Kolinitō 15:3 He ko e 'uluaki 'oe me'a na'aku 'a'au atu kiate kimoutolu, 'aia na'aku ma'u foki, Ko e pekia 'a Kalaisi 'i he'etau ngaahi angahala, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi; (4) Pea na'e fai ia, pea na'e toetu'u hake ia 'i hono tolu 'oe 'aho, 'o fakatatau ki he ngaahi tohi:

KO KALAISI NA'E PEKIA KOE'UHI KO 'ETAU NGAHI ANGAHALA 'O FAKATATAU KI HE NGAHI TOHI TAPU + NA'E TANU IA + NA'E TOE TU'U HAKE IA 'I HONO TOLU 'O E 'AHO.

1 Kolinitō 15:20 Ka ko eni, kuo toetu'u 'a Kalaisi mei he pekia, pea kuo hoko ia ko e 'uluaki fua 'okinautolu na'e mohe.

KUO TU'U HAKE 'A KALAISI MEI HE MATE, PEA KUO HOKO KO E 'ULUAKI FUA 'OKINAUTOLU KUO MOHE.

K2. KO E HĀ NA'E FAKAMO'ONI'I 'E HE TOETU'U Kiate IA

Loma 1:3 'Oku kau ki hono 'Alo ko Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki, 'aia na'e fakatupu hono sino 'i he hako 'o Tevita; (4) Pea fakahā fakapapau 'aki 'ae mālohi, 'i he toetu'u mei he mate, ko e 'Alo ia 'oe 'Otua, 'o fakatatau ki he laumālie 'oe mā'oni'oni:

NA'E FAKATUPU MEI HE HAKO 'O TEVITA 'O FAKATATAU KI HE KAKANO --> KUO FAKAHĀ KO E 'ALO 'OE 'OTUA 'I HE MĀFIMAFI, 'I HE TOETU'U MEI HE PEKIA.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: 'Oku toe hilifaki 'e Paula 'a e vahe 'e ua 'o e tali 'i ha kupu'i lea 'e taha, 'o fakatatau, 'i he Loma 1:3-4. Na'e hoko mai 'a Sīsū mei he fāmili 'o Tēvita, 'i he kakano. Na'e fakahā 'a Sīsū ko e 'Alo 'o e 'Otua 'i he mālohi, 'i hono tu'u hake mei he fa'itoka. 'E lava 'e ha taha 'o fakahā'i ko ia ko e 'Alo 'o e 'Otua. Ko Sīsū pē kuo fakamo'oni'i 'a e ngaahi lea ko ia 'aki hono toetu'u mei he mate.)

K3. NA'E 'ULUAKI LEA'AKI 'E HE FUAKAVA MOTU'A

Saame 16:10 Koe'uhi 'e 'ikai te ke tuku hoku laumālie 'i hētesi; pea 'e 'ikai te ke tuku ho tokotaha mā'oni'oni ke ne 'ilo 'ae 'au'auha. (11) Te ke fakahā kiate au 'ae hala 'oe mo'ui: 'oku fonu 'ae fiefia 'i ho 'ao; 'oku 'i ho nima to'omata'u 'ae ngaahi fiemālie 'o ta'engata.

KOE'UHI 'E 'IKAI TE KE TUKU HOKU LAUMĀLIE 'I HĒTESI --> PEA 'E 'IKAI TE KE TUKU HO TOKOTAHA MĀ'ONI'ONI KE NE 'ILO 'AE 'AU'AUHA.

Kau 'Aposetolo 2:29 “Ae kau tangata mo e kāinga, tuku ke u lea 'o fakamatala atu kiate kimoutolu ki he 'eiki 'i mu'a ko Tevita, he kuo pekia ia pea tanu, pea 'oku 'iate kitautolu hono fonualoto 'o a'u ki he 'aho ni. (30) Pea ko e palōfita ia, pea na'a ne 'ilo kuo fuakava 'e he 'Otua kiate ia, te ne fokotu'u 'i hono hako, 'o fakatatau ki he kakano, 'ae Kalaisi, ke nofo 'i hono nofo'a fakatu'i; (31) Pea 'i he'ene 'ilo ia 'i mu'a, na'a ne lea ki he toetu'u 'o Kalaisi, 'Na'e 'ikai tuku ma'u hono laumālie 'i hētesi, pea na'e 'ikai 'ilo 'e hono sino 'ae 'au'auha.’

KUO PEKIA MO TANU 'A TEVITA --> NA'E 'AFIO'I 'E IA 'AE ME'A NI 'I MU'A, 'O LEA KI HE TOETU'U 'O KALAISI.

K4. PEA KO ENI — 'OKU NE MO'UI 'I HE KAKAI NA'E NE FAKAMO'UI

Loma 8:11 Pea kapau ‘oku nofo‘ia ‘akimoutolu ‘e he Laumālie ‘o ia na‘a ne fokotu‘u ‘a Sisu mei he pekia, pea ko ia na‘a ne fokotu‘u ‘a Kalaisi mei he pekia, te ne fakaake foki mo homou sino matengofua ‘aki hono Laumālie ‘oku nofo‘ia ‘akimoutolu.

KO E LAUMĀLIE 'O IA NA'E FOKOTU'U HAKE 'A SISU MEI HE PEKIA 'OKU NOFO'IA KIMOUTOLU --> TE NE FAKAMO'UI FOKI HOMOU SINO FA'A MATE.

Kaletia 2:20 Kuo tutuki au ke mate ‘o hangē ko Kalaisi: ka ‘oku ou mo‘ui; ka ‘oku ‘ikai ko au, ka ko Kalaisi ‘oku mo‘ui ‘iate au: pea ko ‘eku mo‘ui eni ‘i he kakano, ‘oku ou mo‘ui ‘i he tui ki he ‘Alo ‘oe ‘Otua, ‘aia na‘e ‘ofa kiate au, ‘o ne foaki ia ‘e ia koe‘uhi ko au.

KUO TUTUKI FAKAKOLOSĪ AU MO KALAISI --> 'OKU 'IKAI KO AU, KA KO KALAISI 'OKU MO'UI 'IATE AU.

Kolose 1:27 ‘Akinautolu ‘oku finangalo ‘ae ‘Otua ke fakahā ki ai ‘ae koloa ‘oe lelei lahi ‘oe me‘a fakalilolilo ni ki he kakai Senitaile: ko Kalaisi ‘iate kimoutolu, ko e ‘amanaki lelei ki he hakeaki‘i:

[G3466 musterion ■]

KO E FAKALILOLO KO ENI = KO KALAISI 'IATE KIMOUTOLU, KO E 'AMANAKI 'O E LANGILANGI.

Sione 14:23 Pea leaange ‘a Sisu, ‘o pehē kiate ia, “Kapau ‘oku ‘ofa ha tangata kiate au, te ne fai ‘eku lea: pea ‘e ‘ofa ‘a ‘eku Tamai kiate ia, pea te mā omi kiate ia, ‘o nofoma‘u mo ia.

KAPAU 'OKU 'OFA HA TANGATA KIATE AU, TE NE TAUHI 'E KU NGAAHI LEA --> TE MAU HA'U KIATE IA, 'O NOFO MO IA.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘ituitui: Muimui ki he laine kotoa ‘o e ako ni ki hono faka‘osinga. Na‘e ‘i ai ‘a Sisu mo e Tamai ki mu‘a ‘i hono ngaahi ‘o ha me‘a. Na‘e hā ‘a Sisu ki he kau tangata ‘i he Fuakava Motu‘a, pea na‘e mo‘ui ‘a e kau tangata ko ia. Na‘e fanau‘i ‘a Sisu ‘e ha fefine ‘i ha kolo si‘isi‘i. Na‘e tāmata‘i ‘a Sisu ‘i ha mo‘unga, ‘i he ‘akau, ‘i tu‘a kolo. Na‘e tu‘u hake ‘a Sisu mei he fa‘itoka. ‘Oku pehē ni ‘e he Tohitapu ‘oku mo‘ui ‘a Sisu ‘I LOTO ‘i he kakai. Ko e faka‘osinga ni ko e feitu‘u ia kuo hanga atu ki ai ‘a e ako ni ‘i hono kotoa. Na‘e ‘ikai ke ko hono ‘uhinga ‘o e ako ni ke ikuna ha fefa‘a‘u fekau‘aki mo hai ‘a Sisu. Ko hono ‘uhinga ‘o e ako ni ko e taha ko ia ‘oku ne ‘i ai ‘a e ngaahi me‘a kotoa ni ‘oku ne loto ke mo‘ui ‘i loto ‘iate koe. Fakatokanga‘i mo e Sione 14:23: "te mau ha‘u." ‘Oku kei ‘i ai pe ‘a e le‘o tokolahi ‘a ia na‘e fakakamata‘i ‘a e Tohitapu ‘i he Senesi 1:26 ‘i heni.)

L. 'OKU NE HA'U MAI — MO E FILI 'OKU TOLONGA TA'ENGATA

L1. 'OKU NE HA'U, PEA 'E MAMATA KIATE IA 'A E MATA KOTOA PĒ

Kau ‘Aposetolo 1:9 Pea hili ‘ene ngaahi folofola ni, lolotonga ‘enau siofia ia, na‘e ‘ave ia ki ‘olunga; pea fakapulī ia ‘e he ‘ao meiate kinautolu. (10) Pea ‘i he‘enau kei sio fakamama‘u ki he langi, ‘i he‘ene ‘alu hake, ‘iloange, kuo tu‘u mai kiate kinautolu ‘ae ongo tangata kuo kofu hinehina; (11) ‘o na pehē, “‘Ae kau tangata Kāleli, ko e hā ‘oku mou tutu‘u mo sio fakamama‘u ai ki he langi? Ko e Sisu ko ia, kuo ‘ave ‘iate kimoutolu ki langi, ‘e pehē pē ‘ene toe ha‘u ‘o hangē ko ho‘omou mamata ‘ene ‘alu hake ki loto langi.”

KO E SISU KO IA, KUO 'AVE 'IATE KIMOUTOLU KI LANGI, 'E PEHĒ PĒ 'ENE TOE HA'U 'O HANGĒ KO HO'OMOU MAMATA 'ENE 'ALU HAKE KI LOTO LANGI.

Fakahā 1:7 Vakai, ‘oku hā‘ele mai ia mo e ngaahi ‘ao; pea ‘e mamata kiate ia ‘ae mata kotoa pē, ‘io, mo kinautolu na‘a nau hoka‘i ia: pea ‘e tangi mamahi ‘ae ngaahi fa‘ahinga kotoa pē ‘o māmani koe‘uhi ko ia. Ke pehē pe, ‘Emeni.

'E SIO KIATE IA 'E HE MATA KOTOA PĒ + MO KINAUTOLU FOKI NA'A NAU HOKA'I IA.

L2. 2 Tesalonaika 1:7 Ka kiate kimoutolu ‘oku mamahi, ko e fiamālie mo kinautolu, ‘oka fakahā mai ‘ae ‘Eiki ko Sisu mei he langi mo ‘ene kau ‘āngelo mālohi, **[G1557 ekdikesis ■]** (8) ‘I he afi uloulo mo e fai totongi kiate kinautolu ‘oku ‘ikai te nau ‘ilo ‘ae ‘Otua, pea ‘oku ‘ikai talangofua ki he ongoongolelei ‘o hotau ‘Eiki ko Sisu Kalaisi: (9) ‘Akinautolu ‘e tautea ‘aki ‘ae faka‘auha ta‘engata mei he ‘ao ‘oe ‘Eiki, pea mei he nāunau ‘o ‘ene māfima‘i; (10) ‘Oka ha‘u ia ke fakahikihiki‘i ‘e he‘ene kakai mā‘oni‘oni, pea ke fakatumutumu ai, ‘i he ‘aho ko ia, ‘akinautolu kotoa pē ‘oku tui; he na‘a mou tui ki he ‘emau fakamo‘oni ‘iate kimoutolu.

'I HE AFI ULO 'O NE FAI 'AE TAUTEA KIATE KINAUTOLU 'OKU 'IKAI TE NAU 'ILO 'AE 'OTUA, PEA 'OKU 'IKAI TE NAU TALANGOFUA KI HE ONGOONGOLELEI --> 'I HE'ENE HA'U KE FAKALĀNGILANGI'I 'I HONO KAU MĀ'ONT'ONI.

(Ko ‘eku ngaahi fakakaukau fakafo‘itu‘itui: Lau vaivai ‘a e 2 Tesalonaika 1:8. ‘Oku fakahingoa ‘e he 2 Tesalonaika 1:8 ha kulupu ‘e ua, ‘o ‘ikai ko ha kulupu ‘e taha. ‘Oku ‘ikai 'ILO'I 'e he kulupu ‘uluaki ‘ae ‘Otua. ‘Oku ‘ikai TALANGOFUA ‘e he

kulupu hono ua 'ae ongoongolelei. 'Oku fakahingoa fakataha 'ae 'ilo'i mo e talangofua 'i he veesi tatau pē. Fakatokanga'i mo e 2 Tesalonaika 1:10, 'aia 'oku kau ki he potutalanoa tatau pē. Ko e ha'u tatau pē 'o Sīsū, 'oku hoko ko e afi ki he kulupu 'e taha, ka ko e nāunau ki he kulupu 'e taha. Ko ha fuo 'e taha pē eni. 'Oku fakatu'utu'uni he taimi ni, 'o 'ikai 'amui, pe 'oku tu'u 'ae tangata 'i fē 'i he fuo ko ia.)

L3. Fakahā 19:11 Pea ne u mamata kuo mato'o 'ae langi, pea vakai ko e hoosi hinehina; pea ko ia na'a ne heka ai, na'e ui ko Angatonu mo Mo'oni, pea 'oku ne fai 'ae fakamaau mo e tau 'i he mā'oni'oni. (12) Na'e tatau hono mata mo e ulo 'oe afi, pea na'e 'i hono 'ulu 'ae ngaahi pale lahi; pea na'e tohi hono huafa, 'aia na'e 'ikai ke 'ilo 'e ha taha, ka ko ia pe. (13) Pea na'e kofu'aki ia 'ae pulupulu kuo unu 'i he toto: pea 'oku ui hono huafa, Ko e Folofola 'ae 'Otua.

KO IA NA'E HEKA AI NA'E UI KO E FAITÖNUNGA MO E MO'ONI --> KO HONO HUAFA 'OKU UI KO E FOLOFOLA 'A E 'OTUA.

Fakahā 19:16 Pea 'oku 'i hono pulupulu mo hono tenga 'ae hingoa kuo tohi, KO E TU'I 'OE NGAHI TU'I, MO E 'EIKI 'OE NGAHI 'EIKI.

TU'I 'O E NGAHI TU'I, MO E 'EIKI 'O E NGAHI 'EIKI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakafu'ituitui: Fakatokanga'i ha laine si'i 'i he Fakahā 19:12. Na'e 'iate Sīsū ha hingoa kuo tohi, 'a ia na'e 'ikai 'ilo 'e ha tangata, ka ko ia pē na'a ne 'ilo'i 'a e hingoa ko ia. Ko e ngaahi hingoa 'oku foaki ki he ako ko 'eni 'oku hā 'i he potutohi tatau. Ko e ngaahi hingoa ko ia ko e Faivelenga mo Mo'oni. Ko e Folofola 'a e 'Otua. Ko e Tu'i 'o e ngaahi Tu'i, pea mo e 'Eiki 'o e ngaahi 'Eiki.)

L4. KO E NGAHI TOHI NA'E FAKAAVA

Fakahā 20:11 Pea ne u mamata ki he nofo'a faka'ei'eiki 'oku lahi pea hinehina, mo ia na'e nofo ai, 'aia na'e puna mei hono 'ao 'ae fonua mo e langi; pea na'e 'ikai 'ilo ha potu ki ai. (12) Pea ne u mamata ki he pekia, 'ae iiki mo e lalahi, na'e tutu'u 'i he 'ao 'oe 'Otua; pea mo e folahi 'oe ngaahi tohi: pea folahi mo e tohi 'e taha, 'a ia ko e tohi 'oe mo'ui: pea na'e fakamaau 'i 'ae pekia mei he ngaahi me'a na'e tohi 'i he ngaahi tohi, 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāue. (13) Pea na'e tuku hake 'e he tahi 'ae kakai mate na'e 'i ai; pea tuku hake 'e he fa'itoka mo hētesi 'ae kakai mate na'e 'i ai: pea na'e fakamaau 'akinautolu taki taha 'o fakatatau ki he'enau ngaahi ngāue. (14) Pea na'e lī 'ae mate mo hētesi ki he ano 'oe afi. Ko eni 'ae mate 'angaua. (15) Pea ko ia kotoa pē na'e 'ikai 'ilo kuo tohi 'i he tohi 'oe mo'ui, na'e lī ia ki he ano 'oe afi.

NA'E FAKA'AI'AI 'A E NGAHI TOHI + NA'E FAKA'AI'AI HA TOHI KEHE, 'A IA KO E TOHI 'O E MO'UI --> KO IA KUO 'IKAI KE MA'U HONO HINGOA KUO TOHI 'I HE TOHI 'O E MO'UI NA'E LĪ IA KI HE ANO VELA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakatāutaha: 'Oku hā mai 'a e fa'ahinga tohi 'e ua 'i he 'afio'anga 'i he Fakahā 20:12. Ko e tohi 'e taha 'oku lekooti ai 'a e ngaahi me'a na'e fai 'e he kakai. Ko e tohi 'e taha 'oku lekooti ai 'a e ngaahi hingoa, 'oku ui ko e tohi 'o e mo'ui. 'Oku 'ikai lea 'a e Fakahā 20:12 'o pehē na'e fakamo'ui ha taha 'i he me'a na'e tohi 'i he ngaahi tohi 'o e ngaahi ngāue. 'Oku pehē 'e he Fakahā 20:15 ko e me'a pē 'e taha na'e fakapapau 'i 'a e ola ko e pe na'e tohi 'a e hingoa 'o ha tokotaha 'i he tohi 'o e mo'ui pe 'ikai.)

L5. 'A E FILI, KUO FAKAHĀ MAHINO 'O HANGE KO E ME'A MAHINO TAHA KUO LEA'AKI 'E HE TOHI TAPU

Sione 3:18 ¶ Ko ia 'oku tui kiate ia, 'oku 'ikai fakamala'ia ia: ka ko ia 'oku 'ikai tui, 'oku fakamala'ia ni ia, koe'uhi 'oku 'ikai tui ia 'i he huafa 'oe 'Alo pe taha na'e tupu 'i he 'Otua.

KO IA 'OKU 'IKAI TE NE TUI 'OKU FAKAHALAIA'I IA KE 'OSI.

Sione 3:36 Ko ia 'oku tui ki he 'Alo, 'oku ne ma'u 'ae mo'ui ta'engata: pea ko ia 'oku 'ikai tui ki he 'Alo, 'e 'ikai te ne mamata ki he mo'ui; ka 'oku nofo pe kiate ia 'ae houhau 'oe 'Otua.

KO IA 'OKU TUI KI HE 'ALO, 'OKU NE MA'U 'AE MO'UI TA'ENGATA.

Loma 6:23 He ko e totongi 'oe angahala ko e mate; ka ko e mo'ui ta'engata ko e foaki 'ofa ia 'ae 'Otua 'ia Sisu Kalaisi ko hotau 'Eiki.

HE KO E TOTONGI 'OE ANGAHALA KO E MATE --> KA KO E MO'UI TA'ENGATA KO E FOAKI 'OFA IA 'AE 'OTUA 'IA SISU KALAISI KO HOTAU 'EIKI.

(Ko 'eku ngaahi fakakaukau fakatāutaha: Ko e Loma 6:23 ko e veesi mātu'aki mahu'inga 'i he ako kotoa ko eni. Ko e Loma 6:23 ko ha kupu'i lea nounou 'e taha 'oku toe vaeua. 'Oku ai ha totongi 'oku totonu ke fai koe'uhi ko e angahala, pea ko e totongi ko ia ko e mate. 'Oku fai 'a e totongi ko ia 'i he founga 'e taha 'i he ongo founga. Pe 'e totongi tonu 'e he tokotaha 'o

ta'engata, pe 'e to'o 'e ha tokotaha 'a e me'a kuo 'osi totongi 'e Sisū, 'o hangē ko ha me'a'ofa. Ko ia ko e fili katoa ia. 'Oku 'ikai hao ha taha mei he fai 'o e fili ko ia, koe'uhi ko e ta'efili 'oku tatau ia mo hono fili 'o e founga 'uluaki. Ko e me'a kotoa pē 'i he ako ko eni, mei he "tau ngaohi 'ae tangata" 'i he Senesi 1:26 'o a'u ki he taloni 'i he Fakahā 20, kuo langa 'o hanga ki he fili pē taha ko ia. 'Oku toe ai ha taimi ke fai 'a e fili ko ia. 'Oku toe ui 'e Sisū.)

L6. Kau 'Aposetolo 4:12 Pea 'oku 'ikai ha fakamo'ui 'i ha taha kehe: he 'oku 'ikai ke tuku mo ha hingoa ki he kakai 'i lalo langi, ke tau mo'ui ai.

PEA 'OKU 'IKAI HA FAKAMO'UI 'I HA TAHA KEHE --> HE 'OKU 'IKAI KE TUKU MO HA HINGOA KI HE KAKAI 'I LALO LANGI, KE TAU MO'UI AI.

PĀ FAKA'OSI

Fakahā 22:17 Pea 'oku pehē 'e he Laumālie mo e ta'ahine, "Ha'u." Pea ke pehē mo ia 'oku ne fanongo, "Ha'u." Pea mo ia 'oku fieinua, ke ha'u ia. Pea ko ia 'oku loto ki ai, ke ne to'o ta'etotongi 'e ia 'ae vai 'oe mo'ui.

PEA 'OKU PEHĒ 'E HE LAUMĀLIE MO E TA'AHINE --> PEA KO IA 'OKU LOTO KI AI, KE NE TO'O TA'ETOTONGI 'E IA 'AE VAI 'OE MO'UI.

Sione 3:17 He na'e 'ikai fekau 'e he 'Otua hono 'Alo ki māmani ke fakamala'ia 'a māmani: ka koe'uhi ke mo'ui 'a māmani 'iate ia.

HE NA'E 'IKAI FEKAU 'E HE 'OTUA HONO 'ALO KI MĀMANI KE FAKAMALA'IA 'A MĀMANI --> KA KOE'UHI KE MO'UI 'A MĀMANI 'IATE IA.

(Ko hoku ngaahi fakakaukau fakafo'ituitui: Ko e fakaafe faka'osi 'i he Tohitapu 'oku 'ikai ha totongi. Ko e fakaafe faka'osi 'i he Tohitapu 'oku 'atu ki ha taha pē. Ko e lea 'oku ngāue'aki ko e "ko ia pē." Ko e lea "ko ia pē" 'oku 'ikai tuku ha taha ki tu'a, 'i hono taumu'a. 'Oku kau ai 'a e tokotaha kovi taha 'oku lau 'a e ako ko 'eni. 'Oku kau ai 'a e tokotaha kuo ne tali "'ikai" 'i he ngaahi ta'u lahi. Ko Sisū, 'a ia ko e me'a kotoa ni, ko ia ia 'oku ne pehē mai, "Ha'u." Ko e me'a pē 'oku fiema'u ke fai 'e ha taha ko hono ha'u mo ne to'o 'a e vai 'o e mo'ui.)

SIVI AKO

1. Hepelu 9:22 — Pea 'oku meimei fakama'a 'a e me'a kotoa pe 'aki 'a e toto 'o fakatatau ki he lao:

- a) He 'oku 'i he toto 'ae mo'ui 'oe kakano
- b) pea 'oku 'ikai ha fakamolemole 'i he 'ikai lilingi 'a e toto
- c) he ko e toto ia 'oku ne fai 'a e fakalelei ma'a e laumālie

2. Loma 5:8 — Ka 'oku fakahāhā 'e he 'Otua 'ene 'ofa kiate kitautolu, 'i he'ene lolotonga ko e kau angahala 'akitautolu:

- a) te tau fakamo'ui mei he houhau 'iate ia
- b) na'a tau fakalelei'i ki he 'Otua 'i he pekia 'a hono 'Alo
- c) Na'e pekia 'a Kalaisi koe'uhi ko kitautolu

3. Hepelū 1:8 — Ka 'oku ne pehē ki he 'Alo, Ko ho 'afio'anga, 'E 'Otua, 'oku ta'engata 'o ta'engata:

- a) ko e tokotoko fakamā'oni'oni 'a e tokotoko 'o ho pule'anga
- b) ko e tokotoko 'o ho pule'anga ko ha tokotoko totonu
- c) pea 'e 'i hono uma 'a e pule

4. Saame 110:1 — Na'e folofola 'a Sihova ki hoku 'Eiki, 'Afio 'i hoku nima to'omata'u:

- a) kae'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu'unga va'e
- b) pule koe 'i he lolotonga 'o ho ngaahi fili
- c) kae'oua ke u ngaohi ho ngaahi fili ko ho tu'unga va'e

5. 1 Kolinito 15:20 — Ka ko eni 'oku tu'u hake 'a Kalaisi mei he mate:

- a) pea hoko ko e 'uluaki fua 'okinautolu na'e mohe
- b) pea na'a ne toe tu'u hake 'i hono tolu 'a e 'aho 'o fakatatau ki he ngaahi folofola
- c) pea 'e 'ikai te ke tuku ho tokotaha mā'oni'oni ke ne mamata ki he 'auha

6. Fakahā 1:7 — Vakai, ‘oku ha’u ia ‘i he ngaahi ‘ao:

- a) pea na’e ma’u ia ‘e ha ‘ao ‘o mole atu mei honau sio
- b) pea ‘e mamata kiate ia ‘ae mata kotoa pē
- c) pea ke fakaofa’ia ‘i he lotolotonga ‘okinautolu kotoa ‘oku tui

7. 2 Tesalonaika 1:9 — ‘E tautea ‘akinautolu ‘aki ‘ae faka’auha ta’engata mei he ‘ao ‘o e ‘Eiki:

- a) pea mei he lāngilangi 'o hono mālohi
- b) 'a ia ko e mate hono ua
- c) pea koe'uhi ko e lāngilangi 'o hono ngeia

TALI TOTONU: 1-b, 2-c, 3-a, 4-c, 5-a, 6-b, 7-a

'E LAHI HONO VAHEVAHE 'O E AKO KO 'ENI

'OKU MAHU'INGA 'A E NGAahi LEA: KO E LEA FAKA-PILITĀNIA 'E TAHA "'EIKI" 'OKU NE FAKAFOFONGA'I 'A E ONGO LEA FAKA-HEPELŪ KEHEKEHE 'I HE SĀME 110:1. KO E ONGO LEA FAKA-HEPELŪ KO YEHOUAH (H3068) MO ADOWN (H113). KO E FU'U FAKAMATALA KOTOA NA'E FAI 'E SISU 'I HE MĀTIU 22:45 'OKU FALALA KI HE KEHEKEHE KO IA.

--> KO HONO KAU KI KOE: 'OKU 'IKAI KO SISU TOKOTAHA KO IA NA'E HA'U. 'OKU 'IKAI KO SISU TOKOTAHA KO IA 'OKU HA'U MAI. KO SISU KO E TOKOTAHA 'OKU LOTO KE NE MO'UI 'IATE KOE HE TAIMĪ NI (KOLOSE 1:27, KALĒTIA 2:20).

KO HONO 'UHINGA ENI KI HE TA'ENGATA: KO E TOTONGI 'O E ANGAHALA KO E MATE. KO E ME'A'OFA 'A E 'OTUA KO E MO'UI TA'ENGATA 'IA SISU KALAISI KO HOTAU 'EIKI (LOMA 6:23). KO E ONGO FOUNGA PĒ IA 'E UA 'OKU FAI 'AKI 'E HA TAHA 'A E TOTONGI 'O E MO'UA 'O E ANGAHALA.

HALA KEHE: 'OKU FAKAAVA 'E HE SĀME 110:4 MO E TOHI 'A HEPELŪ VAHE 7 KI HE AKONAKI KOTOA FEKAU'AKI MO E TAULA'EIKI 'A MELEKISETEKI. KO E AKONAKI KO IA 'OKU NE FAKAMATALA'I HA TU'I MO HA TAULA'EIKI KUO FAKATAHA'I 'I HA TANGATA PE TAHA, MOTU'A ANGE 'I HE LAO, PEA KUO FUAKAVA KI AI 'E HE 'OTUA 'A HA FUAKAVA 'E 'IKAI KE NE TOE FAKAFOKI. 'OKU TAAU 'A E AKONAKI KO IA KE MA'U HONO AKO 'AUPITO 'O IA PE.

--> HALA LALAHĪ: 'OKU FAKAHĀ 'E HE 2 TESALONAIKA 1:7-10 MO E FAKAHĀ 19:11-16 'A E TOKĀTELINE KĀTOA 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ. 'OKU KAU 'I HE TOKĀTELINE KO 'ENI 'A HONO MO'ONI 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ, HONO FAKAFOKIFĀ 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ, MO E FEKAU KE LE'OHI KI HE FOKI MAI 'A SĪSŪ. FAKAHĀ FAKAMĀTOATO: 'OKU FAKAHĀ 'E HE FOLOFOLA 'A HONO MO'ONI 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ KA 'OKU NE 'IKAI FIE FAKAHĀ 'A E TAIMI 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ (MĀTIU 24:36, NGĀUE 1:7). 'OKU 'IKAI FIE FAKAHĀ FOKI 'E HE NGĀUE KO 'ENI 'A E TAIMI 'O E FOKI MAI 'A SĪSŪ.

KO HA FAKAAFE 'OKU FAKAHĀ — KO KOE PE KO HAI, HOKO ATU HA'O LAU

‘Oku ‘ikai fiema’u ke ke Kalisitiane ke lau ‘ae ako ni. ‘Oku lava ke lahi ha ngaahi me’a kuo nau ‘omi koe ki heni. Ko ha kumi ‘e lava ke ne ‘omi koe ki heni. Ko ha fakakikihi ‘e lava ke ne ‘omi koe ki heni. Ko ha fehu’i kuo ke fua ‘i he ngaahi ta’u lahi ‘e lava ke ne ‘omi koe ki heni. Ko e fiemau-ke-‘ilo fekau’aki mo e tui ‘a ha taha kehe ‘e lava ke ne ‘omi koe ki heni. Ko e me’a kotoa pē ‘i he ‘uepisaiti ni ‘oku ‘a’au ia, ‘oku ta’etotongi, ‘i ho’o lea pē ‘o’ou. ‘Oku mau ‘ikai fehu’i ki ho hinga. ‘Oku mau ‘ikai fehu’i ki ho fonua. ‘Oku mau ‘ikai fehu’i pe ko e hā ‘oku ke tui ki ai. ‘E ‘ikai lava ha ako ‘e taha ‘o fakamatala’i kakato ‘a Sīsū. Na’a mau foaki ki he fehu’i ni ‘a e me’a kotoa na’a mau ma’u, pea ko e ako ni ‘oku kei ‘eva pē ia ‘i ha hala ‘e taha ‘i loto Tohitapu. Na’e ‘i ai ‘a Sīsū ki mu’a ‘i he kamata’anga. ‘Oku ‘iai ‘a Sīsū he taimi ni. ‘E toe ha’u ‘a Sīsū. ‘Oku ‘ikai lava ‘e ha peesi pē taha ‘o faka’osi hono fakamatala’i ‘o ia kotoa pē. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako lahi ange ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako ki he ‘alo’ofa ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako ki he poto ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako ki he ‘ilo ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako ki he kātaki ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku ‘iai ‘ae ngaahi ako ki he angafaka’otua ‘oku tatali he potu ni. ‘Oku toe ha’u ‘ae ngaahi ako lahi ange. Lau ‘ae ngaahi ako ni ‘i ha founga pē ‘oku ke sai ai. Sivi’i ‘emau ngaahi matavā ‘i ho’o laulau atu. Ko e veesi kotoa pē ‘i he ngaahi ako ni ‘oku pulusi kakato, ‘i he taumu’a. ‘E ‘ikai ‘aupito ke fiema’u ke ke tui pē ki he’emau lea ki ha me’a. ‘E lava ke ke fakamamafa’i ‘ae veesi kotoa pē ‘iate koe pē.

'E toe fai mai ha fakaafe 'e taha 'i he hili 'ae fakaafe ko 'eni. 'E 'ikai te tau fakahoko 'o hangē 'oku fufū 'ae fakaafe ko ia. Ko e fakaafe ko ia ko e ako 'oku fekau'aki mo e me'a kuo pau ke fai 'e ha taha ke fakamo'ui ai ia. Lau 'ae ako ko ia he taimi ni kapau 'oku ke fiema'u ke lau ia he taimi ni. Lau ha me'a kehe 'o mu'omu'a kapau 'oku ke fiema'u ke lau ha me'a kehe 'o mu'omu'a. 'Oku 'ikai ha taha 'oku lau. 'Oku kei ava pē 'a e matapā 'i he ongo founa fakatou'osi. Na'e lea 'a Paula 'aki 'ae ngaahi lea 'oku hā 'i lalo 'i ha kolo na'e fonu 'i he ngaahi 'esikelo ma'a e ngaahi 'otua na'e 'ikai ko hono 'Otua 'o'ona. Na'e lea 'a Paula 'aki 'ae ngaahi lea ni ki he kakai na'e 'ikai kole kia Paula ke ne ha'u ki he kolo ko ia:

Kau 'Aposetolo 17:26 Pea na'e ngaohi 'e ia 'i he toto pe taha 'ae ngaahi kakai kotoa pē ke nofo 'i he funga 'o māmani kotoa pē, pea kuo tomu'a tukupau 'ae ngaahi kuonga, mo e ngata'anga 'o honau nofo'anga; (27) Ke nau kumi ki he 'Eiki, 'o tautaufā ki ai, hei'ilo pe te nau ma'u ia, ka 'oku 'ikai mama'o ia mo kitautolu taki taha kotoa pē.

NA'A NE NGAOHI MEI HE TOTO 'E TAHA 'AE NGAHI PULE'ANGA KOTOA 'OE TANGATA --> KOE'UHI KE NAU KUMI KI HE 'EIKI, 'O 'ILO'I IA + 'OKU 'IKAI KE MAMA'O IA MEI HE TAHA TAHA 'IATE KITAUTOLU.

LEA MĀHINO FAKAKALESI

“fakalelei” — G2644 katallasso — ke fetongi mei he fēfeka ki he kaume'a; ke toe 'omi ki he 'ofa 'Oku fakahaa'i 'e he Katallasso 'a e 'uhinga kotoa 'o e kolosi, 'i he fo'i lea pē 'e taha.

“fakalelei” — G2643 katallage — ko hono toe fakafoki 'oe 'ofa; ko hono toe fakataha 'oe ongo tafa'aki na'e mavahevahe

Ko e katallage 'oku tupu ia mei he aka tatau mo e katallasso 'i 'olunga. 'Oku fakahingoa 'e he katallasso 'a e ngāue 'o e fakalelei (ko hono toe fakafoki mai 'o e va'a fa'ahinga na'e mavahevahe). 'Oku fakahingoa 'e he katallage 'a e ola 'o e fakalelei ko ia.

“Fakamolemole” — G859 aphesis — ko ha fekau atu; ko ha tukuange; ko ha tuku atu; ko e fakamolemole

Ka 'ikai ha lilingi 'o e toto, 'oku 'ikai ha fakamavae 'o e angahala.

“mysitele” — G3466 musterion — ha me'a fakalilolilo; ha me'a na'e fufū mu'a kae fakahā ni 'I he Tohi Tapu, ko ha fakalilolilo 'oku 'ikai ko ha me'a fihi ke fakahokohoko. Ko ha fakalilolilo 'i he Tohi Tapu ko ha sekelesi na'e fili 'e he 'Otua ke tala.

“totongi” — G1557 ekdikesis — ko e me'a 'oku tupu mei he fakamaau totonu; ko hano fakatonutonu kakato 'o e hala

Ko e Ekdikesis ko e fo'i lea 'oku ngāue'aki 'i he 2 Tesalonaika 1:8. 'Oku 'ikai 'uhinga 'a e Ekdikesis ki ha 'ita ta'emapule'i. 'Oku 'uhinga 'a e Ekdikesis ki he fakamaau totonu 'oku fakahoko kakato.

“uluaki fanau'i” — G4416 prototokos — 'uluaki fānau; 'uluaki fakatupu

'Oku folofola 'ae Tamai "tuku ke hū kiate ia 'ae kau 'āngelo kotoa pē 'ae 'Otua" fekau'aki mo e 'Alo.

NGAAHI LEA MĀHU'INGA FAKAHEPELŪ

“Sihova” — H3068 Jehovah — ko e hingoa fuakava 'oe 'Otua, kuo tohi 'i he KJV ko SIHOVA 'i he ngaahi mata'itohi lalahi

'I he tu'unga ne hā ai 'a e LORD 'i he ngaahi mata'itohi lalahi 'i he Fuakava Motu'a, ko Sihova ko e hingoa Hepelū 'oku 'i lalo 'i he lea faka-Pilitānia LORD.

“Eiki” — H113 adown — 'eiki; pule; tokotaha ma'u; tokotaha 'oku ne pule

'I he Saame 110:1, 'oku lau 'a e founa 'o e 'adown' ko 'hoku 'Eiki'. Ko e 'adown' ko ha fo'i lea Hepelū kehe mei he Jehovah, 'a ia ko e 'Eiki 'oku ne lea ki he 'Eiki 'o Tevita 'i he veape ko ia.

SOURCES & CREDITS

Scripture: Revised West Version (Public Domain) — a redistributable edition, looked up exactly and never machine-translated.

Alternate chapter/verse numbering reconciled with STEP Bible TVTMS (CC BY 4.0).

Strong's numbering & original-language data: OpenScriptures Hebrew Bible (CC BY 4.0); STEP Bible.org — TAHOT/TAGNT/TBESH/TBESG (CC BY 4.0); Robinson-Pierpont Byzantine Majority Text (Public Domain); Strong's dictionary, 1890 (Public Domain).

Typography: Google Noto fonts (SIL Open Font License 1.1).

© SEE MORE JESUS · wanttoseemore.com — shared under Creative Commons Attribution 4.0 (CC BY 4.0).